

OCHRANA BOBRA EVROPSKÉHO V ČESKÉM PRÁVU

MILAN DAMOHORSKÝ, PETR ŠEDINA

Abstract: Legal Protection of Eurasian Beaver in the Czech Law

In this article, the authors would like to present legal protection of Eurasian beaver (*Castor fiber*), in the Czech Republic. The Eurasian beaver is a species of beaver which was once widespread in whole Europe and it is native species in Czech Republic. It was hunted to near-extinction for both its fur and castoreum, and by 1800 the population of beavers in Czech Republic was hunted down. After that beavers were re-introduced, but because of damages caused by them, they were again eliminated. Approximately since 1980 beaver is appearing through much of its former range in Czech Republic, due to natural migration and also repeated re-introductions. A major role in the return of beaver was played by the legal protection of beavers which is provided at national level as well as at the international level (Berne Convention on the Conservation of European Wildlife and Natural Habitats) or by the EU law (Habitats Directive). Main source of legal protection of beavers in the Czech Republic is Act no. 114/1992 Coll., on nature and landscape protection. They rank among the endangered species and as such they are protected in all its developmental stages and handling of beavers is limited by strict prohibition as a ban of catching, keeping in captivity, killing etc. However, in specified cases a competent nature protection authority may grant an exemption. Beavers are also protected under the Act on game keeping under which beavers cannot be hunted. This, however, may also be subject to exceptions. Important economic tool of protection of beavers is the possibility to provide compensation for damages caused by them. The compensation is provided under the conditions laid down by Act no. 115/2000 Coll. on compensation of damages caused by selected specially protected animals. The compensation may only be provided for damages to forest vegetation or unharvested field crops. The main purpose of the act is to mitigate conflict between interest of nature protection and interests of farming entities, practice, however, revealed number of shortcomings of the act which are closely mentioned in this article. The return of beaver into the Czech landscape brings wide range of conflict situations including life-threatening situations. On the other hand beavers also represent significant natural factor and they are native species in the Czech Republic. Therefore it is important to ensure their protection. That is also the aim of Program of care of beaver in the Czech Republic which is also described in the article.

Key words: Eurasian beaver, legal protection, compensation for damages, return of beaver into the landscape, game keeping

Klíčová slova: bobr evropský, právní ochrana, náhrada škody, návrat bobra do krajiny, myslivost

ÚVOD

Ve svém příspěvku bychom chtěli komplexně popsat právní úpravu bobra evropského tak, jak je v současnosti platná na území České republiky. Zabýváme se postupně jak věcnými souvislostmi, tak i právní úpravou mezinárodněprávní, unijní a konečně zejména českou. Opomenuty nejsou ani některé praktické souvislosti. Vzhledem k paralelnímu obdobnému příspěvku na téma ochrany bobra v Polsku od prof. Dr. Wojciecha Radeckého může mít naše pojednání i určitou komparační dimenzi.

VĚCNÉ A HISTORICKÉ SOUVISLOSTI

Bobr evropský (*Castor fiber*) je největším evropským hlodavcem, který se na území České republiky vyskytoval jako původní druh. Veřejnosti se ho často v minulosti ale i současnosti pletla a stále ještě plete např. s vydrou říční, nutrií, či ondatrou, tedy obdobnými savci, kteří jsou také na vodu silně vázáni. V průběhu 17. století docházelo ke zvýšenému lovu bobrů, a to z několika důvodů. Jednalo se především o bobrem způsobované škody v rámci tehdy se rozvíjejícího rybníkářství a zároveň byl bobr také ceněným úlovkem. Druhý aspekt snižování bobří populace se však ukázal být zároveň výhodou, jelikož v době kdy už byl výskyt bobra poměrně vzácný, byly z pragmatického důvodu, aby bylo možno bobra nadále lovit, v roce 1706 vydány králem Bedřichem I. dva dekrety na ochranu bobra. Přesto však došlo v rozmezí následujících několika let k úplnému vyhubení bobrů na území dnešní České republiky. Následně pak v roce 1773 byl v jižních Čechách založen první umělý chov bobrů, tzv. „bobrovna“, který byl úspěšný a díky tomu docházelo v rozmezí let 1804 až 1809 k vypouštění bobrů zpět do volné přírody. Jednalo se tak zřejmě o první cílevědomou reintrodukci savčího druhu v Evropě. V důsledku toho se populace bobra začala znovu rozšiřovat hlavně na panství Schwarzenbergů v oblasti dnešní Národní přírodní rezervace Stará řeka. Rozšíření bobrů postupovalo do takové míry, že jejich pobytové stopy byly zaznamenány dokonce i v Praze. Takto rozsáhlý návrat bobra s sebou však přinesl znovu také škody, které tento druh způsobuje a například rozsáhlé narušování hrází toků u Třeboně a z toho vyplývající obavy, že by se při povodňových průtocích hráze prolomily a vody ohrozily zdraví obyvatel a majetek. Proto začali být bobří přibližně po 30 letech výskytu ve volné přírodě opětovně pronásledováni. V roce 1833 byl vydán příkaz bobry znovu cíleně střílet, což vedlo k intenzivnímu lovu a opakovanému vyhubení bobra na našem území v roce 1876. Následně až na přelomu 60. a 70. let 20. století začalo docházet k opětovnému návratu bobrů do české přírody. Jednalo se především o přirozenou migraci z Rakouska a Polska a dalších evropských míst výskytu, což způsobilo, že přibližně od roku 1977 začalo být pozorováno trvalé osídlení bobrem evropským. Následovalo pak cílené vysazení 19 jedinců do Chráněné krajinné oblasti Litovelské Pomoraví v letech 1991 až 1996 (odchycených z populace v Suwalském krajinném parku na severovýchodě Polska) a populace bobra na našem území se začaly úspěšně rozšiřovat.

V současné době je bobr evropský v České republice rozšířen v pěti více či méně izolovaných oblastech, a to v severních Čechách, západních Čechách, v povodí řeky Moravy, v oblasti Orlických hor a ve Slezsku. Početnost bobrů kvůli absenci přirozených nepřátel a navrácené legislativní ochraně stále narůstá a celková populace ke konci roku 2013 byla odhadována na 3500 jedinců.

PRÁVNÍ ÚPRAVA OCHRANY BOBRA

Na opětovné rozšíření bobra na území České republiky má nezanedbatelný vliv jeho právní ochrana a míra její přísnosti a intenzity. Z hlediska mezinárodní úpravy se jedná především o ochranu bobra v Úmluvě o ochraně evropských planě rostoucích rostlin, volně žijících živočichů a přírodních stanovišť (Bernská úmluva), v jejím rámci je bobr evropský uveden v Příloze III jako chráněný druh živočicha. Zároveň v souvislosti s unijním právem je bobr evropský uveden ve Směrnici Rady Evropy 92/43/EHS o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin v Příloze II, což jsou druhy živočichů a rostlin v zájmu Společenství, jejichž ochrana vyžaduje vyhlášení zvláštních oblastí ochrany, a zároveň v Příloze IV, což jsou druhy živočichů a rostlin v zájmu Společenství, které vyžadují přísnou ochranu dle čl. 12 Směrnice. Na základě této směrnice bylo nařízením vlády č. 132/2005 Sb., vyhlášeno sedm evropsky významných lokalit¹ v rámci soustavy Natura 2000, ve kterých je předmětem ochrany bobr evropský. Nepřímo lze dovést ochranu bobra také na základě Ramsarské úmluvy o mokřadech majících mezinárodní význam především pro ochranu biotopů vodního ptactva. Zajištěním ochrany mokřadních ekosystémů dochází k ochraně přirozeného biotopu výskytu i bobra evropského. V celosvětovém červeném seznamu IUCN je bobr evropský veden ve skupině jako druh málo dotčený (*least concern*).

Z hlediska právní úpravy ochrany bobra evropského v rámci vnitrostátní ochrany je primárním předpisem zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny (ZOPK). Bobr evropský je s ohledem na evropskou legislativu a požadavek přísné ochrany dle čl. 12 Směrnice 92/43/EHS zařazen mezi zvláště chráněné druhy živočichů podle § 48 ZOPK. Prováděcí vyhláška č. 395/1992 Sb., kterou se provádí zákon o ochraně přírody a krajiny, jej řadí do kategorie „silně ohrožené“ druhy podle § 48 odst. 2 písm. b) ZOPK. Základní podmínky ochrany zvláště chráněných živočichů jsou stanoveny v § 50 a bobr jako zvláště chráněný živočich je chráněn ve všech svých vývojových stádiích. Chráněna jsou jím užívaná přirozená i umělá sídla a biotop podle § 50 odst. 1 ZOPK. Dále je zakázáno škodlivě zasahovat do jeho přirozeného vývoje, zejména chytat, chovat v zajetí, rušit, zraňovat nebo usmrcovat. Není dovoleno sbírat, ničit, poškozovat či přemísťovat vývojová stádia nebo užívaná sídla. Je též zakázáno bobra držet, chovat, dopravovat, prodávat, vyměňovat, nabízet za účelem prodeje nebo výměny, a to podle § 50 odst. 2 ZOPK. Jako zvláště chráněný živočich je chráněn i mrtvý jedinec tohoto druhu (kadaver), jeho část nebo výrobek z něho, u něhož je patrné z průvodního dokumentu,

¹ Kateřinský a Nivní potok, Labské údolí, Strážnická Morava, Niva Dyje, Soutok-Podluží, Litovelské Pomoraví, Chropýňský luh

obalu, značky, etikety nebo z jiných okolností, že je vyroben z části takového živočicha, a to podle § 48 odst. 4 ZOPK.²

Z uvedených zákazů lze v případech, kdy jiný veřejný zájem převažuje nad zájmem ochrany přírody, nebo v zájmu ochrany přírody, povolit výjimku podle § 56 ZOPK. V případě bobra evropského, jako živočicha, který je předmětem ochrany podle ujednání práva, je povolení výjimky možné pouze v případě splnění podmínky neexistence jiného uspokojivého řešení a zároveň povolovaná činnost nesmí ovlivnit dosažení či udržení příznivého stavu druhu z hlediska ochrany podle § 3 odst. 1 písm. t ZOPK a pouze z důvodů uvedených v § 56 odst. 2 ZOPK. Výjimku lze za splnění výše uvedených podmínek povolit například v zájmu prevence závažných škod, zejména na úrodě, lesích, vodách a ostatních typech majetku, v zájmu veřejného zdraví nebo veřejné bezpečnosti, či pro účely výzkumu a vzdělávání, opětovného osídlení určitého území populací druhu nebo opětovného vysazení v původním areálu druhu a chovu a pěstování nezbytných pro tyto účely. Rozhodnutí o výjimce vydává příslušný orgán ochrany přírody formou správního rozhodnutí.³ V současné době je vydáno několik výjimek na rušení bobra v přirozeném vývoji a k bourání hrází na různých místech České republiky. K výraznějšímu zásahu došlo v rámci výjimky vydané rozhodnutím Krajského úřadu Zlínského kraje, odboru životního prostředí a zemědělství, jako správního orgánu v přenesené působnosti, pro obec Březolupy. Jedná se o výjimku ze základních podmínek ochrany podle § 50 odst. 2 ZOPK na lokalitě Hlubocký potok a rybník Hlubočky k úplné eliminaci bobra evropského v této lokalitě. Eliminace má probíhat formou lovu nebo odchytu a následného utracení, a to v období mimo zimování a rozmnožování bobrů. Veřejným zájmem je v tomto případě zejména ochrana majetku před povodněmi. K dnešnímu dni došlo k usmrcení celkem pěti jedinců bobra evropského. Podle § 56 odst. 4 ZOPK může orgán ochrany přírody povolit výjimku, která se týká blíže neurčeného okruhu osob, při splnění výše uvedených podmínek též opatřením obecné povahy (§ 171 správního řádu). K tomuto řešení přistoupily kraje Jihomoravský, Olomoucký a Zlínský, a to v souvislosti s výjimkou ze zákazu rušit jej a ničit jeho sídla. Jednotlivá opatření obecné povahy mají specifikováno, v jakém období a kde lze výjimku uplatňovat, jaké jsou oprávněné osoby a povinnosti ohledně oznamování provedených zásahů. Obdobné opatření obecné povahy se připravuje i pro Plzeňský kraj.

Nad povolováním odstřelu či odchytu bobra na lokalitách, kde působí větší škody, však zůstává otazník zejména z věcného hlediska. Vzhledem k tomu, že je bobr savcem velmi teritoriálním a poměrně agresivním, žijícím ve větších rodinách, je současně nejlepší prevencí před osídlením vhodné lokality, resp. příslušného biotopu jinými bobry. Pokud tedy dochází k jeho eliminaci v dané lokalitě a nikoliv ke zničení celé lokality jako celku, což je zpravidla dle předpisů na ochranu přírody, o rybářství či o vodách nemožné (např. výskyt jiných ohrožených druhů živočichů a rostlin), lze v kratší či delší době očekávat její opětovné obsazení jedinci z jiných (migrujících) populací. Z této úvahy opětovně vycházela také rozkladová komise ministra životního prostředí České

² DAMOHORSKÝ, M. – DROBNÍK, J. – SMOLEK, M. – SOBOTKA, M. – STEJSKAL, V.: *Právo životního prostředí*. 3. vyd. Praha: C. H. Beck, 2010

³ STEJSKAL, V.: *Úvod do právní úpravy ochrany přírody a péče o biologickou rozmanitost*. Praha: Linde, 2006.

republiky při svých věcných úvahách při návrzích rozhodování o udílených výjimkách, týkajících se právě bobra evropského.

V rámci českého právního řádu je bobra evropský podle ustanovení § 2 písm. c) zákona č. 449/2001 Sb., o myslivosti, zařazen mezi zvěř, kterou nelze dle mezinárodních úmluv nebo národní legislativy lovit. Lov je možný pouze v případě, že byla povolena výjimka dle § 56 ZOPK a následně musí být orgánem státní správy myslivosti vydáno povolení podle § 39 nebo § 40 zákona o myslivosti. Důvodem může být buď potřeba snížení stavu zvěře z důvodu vzniku škod, nebo lov za účelem výzkumu, přičemž i odchyt živých jedinců (např. pro vědecké účely) je dle zákona o myslivosti způsobem lovu. Vzhledem k zařazení bobra mezi zvěř se uplatňují i další ustanovení zákona o myslivosti, kdy se jedná zejména o obecné povinnosti a omezení stanovená k ochraně zvěře v § 8 a 9 zákona o myslivosti. Také platí omezení výkonu některých činností nebo jejich vazba na souhlas orgánu státní správy myslivosti či držitele honitby. Pokud jde o uhynulé jedince bobra evropského, jejichž nálezy mohou být významným zdrojem informací jak o rozšíření druhu, tak o struktuře a zdraví jeho populace, stanoví zákon o myslivosti obecně v rámci definice práva myslivosti v § 2 písm. h) právo přivlastňovat si i uhynulou zvěř. V případě uhynulých jedinců bobra evropského, který je zařazen do kategorie zvláště chráněných živočichů a zároveň je zvěří podle zákona o myslivosti, platí zákonem na ochranu přírody a krajiny stanovená ochrana i uhynulých jedinců podle § 48 odst. 4 a § 50 odst. 1 zákona č. 114/1992 Sb.

Nepřímou ochranu bobroví poskytuje do jisté míry i zákon č. 254/2001 Sb., o vodách, jelikož díky jejich vazbě na vodní prostředí je nutné bobry chápat jako součást vodních a na vodu vázaných ekosystémů, jejichž ochrana je jedním z účelů vodního zákona dle § 1 odst. 1. Změny způsobené činností bobra v souvislosti s korytem vodního toku lze chápat jako působení přírodního faktoru na přirozené koryto vodního toku podle § 44 zákona o vodách, zároveň podle § 46 odst. 1 by se neměl měnit směr, sklon a profil vodního toku, což znamená, že bobří stavby a další ovlivnění vodního toku by měly být respektovány. Samozřejmě se situace změní ve chvíli, kdy by činnost bobra způsobovala možnost vzniku škody na majetku, zdraví či jiném chráněném zájmu. V takovém případě se může již jednat o závažnou závalu na vodním toku způsobenou přírodními vlivy. Vliv bobří činnosti se tak musí posoudit a vyhodnotit z hlediska možnosti vzniku hrozících škod. Zároveň může dojít ke střetu dopadů bobřích aktivit a požadavků na zajištění funkcí vodního díla, kdy je nutné přijmout taková opatření, aby byla zajištěna bezpečná funkce vodního díla. V případech, kdy nelze ona opatření provést bez zásahu do základních podmínek ochrany bobra, jako zvláště chráněného druhu, je nezbytné předchozí povolení výjimky dle § 56 ZOPK. Vodoprávní úřad je v takovém řízení dotčeným orgánem a měl by se vyjádřit především k závažnosti škody či míře rizika jejího vzniku.

V souvislosti s právní ochranou bobra evropského je velice důležitým ekonomickým prostředkem a nástrojem ochrany možnost poskytování náhrady za jím způsobenou škodu. Zákon č. 115/2000 Sb., o poskytování náhrad škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy, uvádí bobra evropského v § 3 jako jednoho z několika vybraných druhů, u kterých může být uplatněna náhrada škody. Podle § 5 se nahrazuje jen škoda prokazatelně způsobená na území České republiky vybraným živočichem, jsou-li splněny

podmínky stanovené zákonem, a to jen v případech, že vybraný živočich byl v době, kdy ke škodě došlo, živočichem zvláště chráněným podle zákona č. 114/1992 Sb., což bobr splňuje. Náhrada bobrem způsobené škody může být podle § 4 uplatněna pouze na škody vzniklé poškozením trvalého lesního porostu nebo při škodě vzniklé na nesklizených polních plodinách. Náhradu jiných typů škod, které připadají u bobra v úvahu, zákon č. 115/2000 Sb. prakticky neumožňuje. K provedení tohoto zákona byla Ministerstvem životního prostředí České republiky vydána vyhláška č. 360/2000 Sb., o stanovení způsobu výpočtu výše náhrady škody způsobené vybranými zvláště chráněnými živočichy, podle které se vypočítává výše vyplacené náhrady. Jak vyplývá z důvodové zprávy, hlavním účelem zákona č. 115/2000 Sb. je zmírnit konflikt mezi ochranou přírody a hospodařícími subjekty.⁴ Náhradu škod způsobených bobrem evropským je z tohoto hlediska možné považovat za relativně funkční v rozsahu situací, které zákon č. 115/2000 Sb. umožňuje řešit. Za dobu platnosti zákona se však ukázaly jeho mnohé nedostatky. Nárok na náhradu škody je vyloučen v několika případech, například pokud by škodu způsobil vybraný živočich chovaný v zajetí člověka nebo který z takového zajetí uprchl. V takovém případě by byl za škodu odpovědný vlastník či chovatel. Škoda by nebyla nahrazena, ani pokud by byla způsobena fyzické osobě v rámci jejich pracovněprávních vztahů jako pracovní úraz, nebo pokud by škoda vznikla lovcem při lovu vybraného živočicha. Dále je třeba uvést, že škody vzniklé na rybníčních nebo povodňových hrázích nelze na základě zákona č. 115/2000 Sb. vůbec hradit stejně, jako řadu dalších typů škod, které nesouvisí se zemědělským a lesnickým hospodařením. Vzhledem k tomu, že lze nahradit pouze skutečně vzniklou škodu, a to tedy škodu na lesních porostech nebo nesklizených polních plodinách, není možné požadovat náhradu nákladů vzniklých při řešení nebo v souvislosti s takovou škodní událostí, což je často předmětem sporů. Důkazní břemeno prokázání, že škoda skutečně vznikla, že ji způsobil bobr evropský a její skutečné výše, nese vždy poškozený. Náhrada škody je poskytována ze státního rozpočtu a vyplácí ji Ministerstvo financí České republiky. Celková výše vyplacených náhrad od doby účinnosti zákona do roku 2013 je 62 480 227 Kč, přičemž stále probíhá soudní spor s Lesy ČR o náhradu způsobené škody, a to v požadované výši 10 000 000 Kč. Z důvodové zprávy k zákonu č. 115/2000 Sb. je patrné, že odhadovaná výše částky vyplacené v režimu poskytnutí náhrady za způsobenou škodu byla 500 000 Kč, přičemž odhadovaná populace bobra na našem území byla v té době 300 jedinců. V souvislosti s růstem populace bobra se zvyšují i částky vyplacené za jím způsobené škody, a to v řádu milionů. V roce 2004 byly vyplaceny přibližně 2 miliony Kč, v roce 2005 již 4 miliony Kč, v letech 2006 až 2010 se vyplacená částka pohybovala v rozmezí 5 až 7 milionů Kč a v roce 2011 přesáhla již hranici 10 milionů Kč. Výše vyplacených náhrad se liší i podle kraje, ve kterém je uplatňována. Dotčené jsou takové kraje, kde se populace bobra více rozšířila a výše vyplacených náhrad také závisí na skutečnosti, jak vysoké škody může bobr v daném regionu svou činností napáchat. V roce 2013 byly vyplaceny přibližně 4 miliony Kč v Jiho-moravském kraji, 300 tisíc Kč v kraji Olomouckém, 100 tisíc Kč v krajích Zlínském

⁴ Důvodová zpráva k návrhu zákona o poskytování náhrad škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy, Poslanecká sněmovna (volební období 1998 až 2002). Tisk č. 445 [online], dostupné z <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=3&ct=445&ct1=0>.

a Plzeňském a desítky tisíc korun ve zbylých třech krajích, ve kterých se bobr vyskytuje, což jsou Moravskoslezský, Ústecký a Pardubický.

Náhradu za ztížení zemědělského nebo lesnického hospodaření ve smyslu § 58 zákona č. 114/1992 Sb. nelze podle dosavadního výkladu⁵ uplatňovat v případech, kdy jde o škodu způsobenou zvláště chráněným živočichem, resp. škodu vzniklou aktivním působením živočicha. Náhradu újmy lze uplatňovat pouze tehdy, je-li vlastník či nájemce pozemku omezen na zemědělském či lesnickém hospodaření tím, že respektuje ustanovení zákona či prováděcího právního předpisu nebo rozhodnutí vydaného na jejich základě. V této souvislosti je tedy možné uplatnit požadavek v oblasti zvýšených nákladů nebo naopak snížených výnosů na dlouhodobě zamokřených pozemcích v těch případech, kdy je nezbytné zachování bobřích hrází působících zvýšení hladiny a nebyla by povolena výjimka k jejich odstranění či v dalších podobných případech.

Návrat bobra do současné české, moravské a slezské krajiny přináší evidentně celou řadu konfliktních situací, které znamenají ekonomické škody různého rozsahu nebo dokonce mohou zprostředkovaně představovat i ohrožení lidských životů. Na druhé straně byl bobr evropský vždy významným přirozeným přírodním činitelem a jedná se o původní druh, který byl na našem území v dřívějších dobách vyhuben.

Svou aktivní činností pozitivně ovlivňuje kvalitu vody, výrazně přeměňuje prostředí vodních toků, vodních ploch a jejich přílehlého okolí a na většině lokalit, které jsou ovlivněny aktivitou bobrů, vzrůstá ekologická hodnota a druhová rozmanitost území. Aby bobr zůstal trvalou součástí naší přírody, byla připravena koncepce managementu populace bobra evropského pod názvem „Program péče o bobra evropského v České republice“.⁶ Hlavní záměr tohoto Programu péče je zajistit existenci životaschopné populace bobra evropského na území České republiky a současně co nejúčinněji zmírnit socioekonomický dopad aktivit bobra za současného dodržení požadavku přísné ochrany tohoto druhu stanoveného legislativou. Program péče zpracovala Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky ve spolupráci s různými odborníky. Ministerstvo životního prostředí přijalo tuto koncepci dne 3. října 2013. Program péče byl schválen na období 10 až 15 let, nemá specifickou zákonnou úpravu jako záchranné programy, a tak se jedná obecně o resortní dokument na pomezí metodiky a koncepce.

Koncepce Programu péče je založena na tzv. zonaci diferencované ochrany, která spočívá ve vymezení tří zón na území České republiky. V těchto zónách se rozlišuje míra zájmu na ochraně druhu, a to jak na základě koncentrace rizika vzniku závažných škod, tak na míře udržitelnosti populace bobra evropského. Dlouhodobá existence bobra na území ČR by měla být zajištěna především na základě ochrany populací v územích zóny A, která tvoří celorepublikovou síť území, jež jsou schopna zajistit životaschopnou, na imigraci nezávislou populaci. Zóna A je převážně tvořena evropsky významnými lokalitami, ve kterých je bobr evropský předmětem ochrany. Oblast B je koncipována jako oblasti, které nejsou primárně určeny pro rozvoj a ochranu populace. Při nakládání s bobrem v této oblasti bude postupováno tak, aby nedocházelo k zamezení

⁵ Sdělení č. 4/2006 sekretariátu rozkladové komise o výkladech právních předpisů, přijatých výkladovou komisí ministra životního prostředí. *Věstník MŽP* 5/2006.

⁶ Program péče o bobra evropského v České republice [online], dostupné z <http://www.zachranneprogramy.cz/index.php?docId=6811&parentId=6806&spec=zivocichove>.

lidské činnosti v krajině z důvodu aktivity bobrů. Zóna B však musí současně umožňovat migrační propojení oblastí zóny A. Zóna C, byla vymezena jako oblast, ve které bude výskyt bobra evropského s ohledem na rizika škod celorepublikové závažnosti aktivně eliminován. Jako nejrizikovější byla vyhodnocena oblast jihočeských rybníčních soustav, ve které se nachází více než 3 tisíce rybníků a vodních nádrží o celkové plošné výměře téměř 20 tisíc ha. Přičemž u velké části z nich jde o historické stavby s nedostatečnou odolností proti narušení aktivitami bobra evropského. Pro účinné zamezení vzniku závažných škod v této oblasti je nejvhodnější zajistit eliminaci vzniku trvalého osídlení bobrem na ploše celé dotčené oblasti.

ZÁVĚR

Platná česká právní úprava v mezinárodním a unijním právním kontextu poskytuje při svém striktním a důsledném dodržování bobrovi evropskému dostatečnou ochranu, aby se stal již trvalou součástí české přírody. Doufáme, že za přispění ekonomických nástrojů (kompenzací), které vhodně doplňují nástroje administrativní, sankční i územní ochrany, dojde k určité rozumné stabilizaci a dostatečnému dodržování podmínek ochrany zejména ze strany vodohospodářů, energetiků, zemědělců, rybářů, myslivců a dalších profesí využívajících naši krajinu.

Bobrovi evropskému zřejmě zatím v nejbližších letech nehrozí jeho vyloučení z kategorie zvláště chráněných druhů živočichů, jak se v roce 2013 stalo v případě kormorána.⁷ Může být naopak důkazem rozumného přístupu veřejnosti ke druhové ochraně. Pozitivní roli snad sehrává i skutečnost, že je kmenovým zvířetem skautů a zálesáků (viz např. dílo J. Foglara) či je vnímán jako charismatické a milé zvíře zejména z amerických kreslených filmů pro děti. V tomto směru má jistě před vlkem („komplex Červené Karkulky“) komparativní výhodu. Nedávno zdokumentovaná malá smečka vlka v nově rozšířené Chráněné krajinné oblasti Kokořínsko – Máchův kraj, to bude mít ve srovnání s bobrem na území České republiky jistě daleko těžší.

Autoři tohoto příspěvku jsou pak plni očekávání, zda se vyplní předpověď nestora české ochrany přírody Vojena Ložka staršího, když tento tvrdí, že jakmile bobr překoná plavební stupeň Střekov v Ústí nad Labem, budeme ho mít poměrně brzy též v Praze v luhu Trojské kotliny. Bylo by jistě krásné, kdyby vedle např. Vídne (bobří stopy v podobě okusů si sám ověřil M. Damohorský před několika lety na dunajských ostrovech uprostřed rakouské metropole) měla výskyt bobra i „stověžatá matka na Vltavě“. Konečně doufáme, že ochraně bobra více přispěje jak každodenní výchovná a osvětová práce, tak i vyhodnocování a vysvětlování pravidel jeho ochrany, než trička a spodní prádlo s bobrem, které kterýsi z někdejších ministrů životního prostředí hodlal nechat vyrobit a distribuovat za státní peníze.

⁷ ŠEDINA, Petr: Vyřazení kormorána velkého ze seznamu chráněných druhů. *Ochrana přírody* 3/2013.